

Sygn. akt I ACa 433/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Wójtowicz
Sędziowie :	SA Mieczysław Brzdąk (spr.) SO del. Grażyna Kardolińska
Protokolant :	Anna Wieczorek

po rozpoznaniu w dniu 5 października 2016 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej w K.

przeciwko Skarbowi Państwa-Naczelnikowi Urzędu Celnego w K.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 19 lutego 2016 r., sygn. akt II C 146/15,

1) zmienia zaskarżony wyrok:

a) w punkcie 1 w ten sposób, że powództwo oddala,

b) w punkcie 3 w ten sposób, że zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 7 200 (siedem tysięcy dwieście) złotych z tytułu kosztów procesu;

2) zasądza od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa 10 800 (dziesięć tysięcy osiemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego;

3) nakazuje pobrać od powódki na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Katowicach 35 000 (trzydzieści pięć tysięcy) złotych z tytułu nieuiszczonej opłaty od apelacji, od której pozwany był zwolniony.

SSO del. Grażyna Kardolińska	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Mieczysław Brzdąk
------------------------------	---------------------	-----------------------

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Okręgowy w Katowicach zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 700.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 10 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r, oddalił powództwo w pozostałym zakresie i zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 43.526 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Swoje rozstrzygnięcie następująco uzasadnił.

Na mocy decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. nr (...) - (...)9110- (...) z dnia 13 maja 2004 roku udzielono R. P. (1), prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Wytwórnia (...) zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego w okresie od dnia 13 maja 2004 roku do dnia 12 maja 2007 roku

Do wniosku o udzielenie pozwolenia na prowadzenie składu podatkowego R. P. (1) złożył zabezpieczenie akcyzowe w postaci gwarancji bankowej (...) Bank (...) SA.

W dniu 17 października 2005 roku (...) SA udzieliło wytwórni prowadzonej przez R. P. (1) gwarancji ubezpieczeniowej nr (...), stanowiącej zabezpieczenie akcyzowe składane w formie zabezpieczenia generalnego, do którego złożenia R. P. (1) był zobowiązany z tytułu prowadzenia składu podatkowego. Poręczycielem złożonego zabezpieczenia generalnego była powodowa spółka (...) SA. W gwarancji ubezpieczeniowej w § 2 pkt 1 (...) SA zobowiązała się do zaspokojenia wszelkich wierzytelności (...) SA powstałych w wyniku dokonania z tytułu gwarancji wpłat na rzecz Naczelnika Urzędu Celnego w K. wraz z powstałymi kosztami w terminie 7 dnia roboczych, licząc od dnia dokonania zapłaty z gwarancji. Odpowiedzialność powodowej spółki wynikająca z tej gwarancji została ustalona na kwotę 600.000 zł. W dniu 23 lipca 2004 roku między R. P. (1) prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Wytwórnia (...), a (...) SA została zawarta umowa zlecenia w zakresie obsługi przedsiębiorców dokonujących obrotu wyrobami akcyzowymi, a do której to umowy w dniu 23 listopada 2005 roku strony podpisały aneks, mocą którego odpowiedzialność powodowej spółki wynikająca z gwarancji została podwyższona do kwoty 700.000 zł. R. P. (1) nie dokonał zapłaty w terminie zobowiązań podatkowych, w związku z czym Naczelnik Urzędu Celnego w K. wystawił wezwania do zapłaty nr (...) - (...)9100- (...) z dnia 19 grudnia 2005 roku oraz nr (...) - (...)9100- (...) z dnia 29 grudnia 2005 roku. (...) SA w ramach odpowiedzialności objętej gwarancją ubezpieczeniową zapłacił Naczelnikowi Urzędu Celnego wymaganą kwotę w wysokości 700.000 zł. Następnie w oparciu o postanowienie gwarancji ubezpieczeniowej zawarte w „§ 2 pkt G. Polska oraz aneksu”, pismem z dnia 24 lutego 2006 roku, ubezpieczyciel wezwał powodową spółkę do zapłaty kwoty 700.000 zł. W dniu 3 kwietnia 2006 roku i w dniu 18 maja 2006 roku (...) SA zapłaciło żadaną kwotę w całości.

Na mocy decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w G. z dnia 1 lutego 2006 roku nr (...) - (...) - O11/O11PF cofnięto wytwórni prowadzonej przez R. P. (1) zezwolenie na prowadzenie składu podatkowego z powodu naruszenia warunków polegających na skazaniu go za przestępstwo skarbowe, powstanie zaległości podatkowych, zaleganie ze składkami na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne. Na podstawie decyzji Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 lutego 2006 roku o nr (...)rpwa-424/36/6 zakazano R. P. (1) wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wyrobu i rozlewu wyrobów winiarskich.

Z inicjatywy powodowej spółki, w oparciu o wniosek opatrzony datą 16 sierpnia 2006 roku, wszczęte zostało postępowanie o stwierdzenie nieważności decyzji z dnia 13 maja 2004 roku nr (...) - (...)9110- (...).

Pismem z dnia 2 listopada 2009 roku powodowa spółka wezwała Skarb Państwa do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem.

Decyzją z dnia 12 czerwca 2014 roku nr (...) - (...) (...) - (...) Dyrektor Izby Celnej w K. w oparciu o art. 153 p.p.s.a. uchylił decyzję Dyrektora Izby Celnej w K. nr (...) - (...) (...) - (...) z dnia 22 listopada 2010 roku w całości na podstawie, której Dyrektor Izby Celnej w K. odmówił stwierdzenia nieważności decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. z dnia

13 maja 2004 roku nr (...) - (...)9110- (...) oraz stwierdził nieważność decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. z dnia 13 maja 2004 roku nr (...) - (...)9110- (...) w sprawie zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego Wytwórni (...) w okresie od dnia 13 maja 2004 roku do dnia 12 maja 2007 roku.

Powódka poniosła wydatki w kwocie 25.175 zł brutto na rzecz Instytutu Studiów (...). o o.o. tytułem pomocy prawnej.

Powódka w dniu 19 września 2006 r. uzyskała nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy w Gliwicach – Ośrodek (...) w R. na mocy którego zasądzono od R. P. (1) i R. P. (2) solidarnie na rzecz powódki kwotę 716.507,01 zł z odsetkami i kosztami postępowania. W oparciu o ten nakaz zapłaty powódka wszczęła postępowanie egzekucyjne, które zostało umorzone ze względu na ogłoszenie upadłości.

W toku postępowania upadłościowego R. P. (1) zgłoszono należności publicznoprawne o wartości przewyższającej wartość aktywów trwałych.

Oceniając zasadność żądania powódki przyjął Sąd Okręgowy, powołując się na stanowisko Sądu Najwyższego zawarte w uchwale pełnego składu tego Sądu z dnia 31 marca 2011 roku, w sprawie o sygn.. akt III CZP 112/10 (opubl. OSNC 2011/7-8/75, że do roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej ostateczną decyzją administracyjną wydaną przed dniem 1 września 2004 r., której nieważność lub wydanie z naruszeniem art. 156 § 1 k.p.a. stwierdzono po tym dniu, ma zastosowanie art. 160 § 1, 2, 3 i 6 k.p.a. Jeżeli ostateczna wadliwa decyzja administracyjna została wydana przed dniem wejścia w życie Konstytucji, odszkodowanie przysługujące na podstawie art. 160 § 1 k.p.a. nie obejmuje korzyści utraconych wskutek jej wydania, choćby ich utrata nastąpiła po wejściu w życie Konstytucji.

W ocenie Sądu I instancji podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia okazał się bezskuteczny z tej przyczyny, że stwierdzenie nieważności decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. z dnia 13 maja 2004 roku nr (...) - (...)9110- (...) w sprawie zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego Wytwórni (...) w okresie od dnia 13 maja 2004 roku do dnia 12 maja 2007 roku ostatecznie nastąpiło na mocy decyzji Dyrektora Izby Celnej w K. z dnia 12 czerwca 2014 roku nr (...) - (...) (...) - (...) i to od tej daty liczyć należy moment, od którego rozpoczął bieg termin przedawnienia. Przy czym zauważyć przyjdzie, że miało to miejsce po upływie 8 lat od momentu, kiedy powodowa spółka zainicjowała to postępowanie w oparciu o wniosek opatrzony datą 16 sierpnia 2006 roku. „Na powyższe wyraźnie wskazuje przepis art. 160 § 6 k.p.a., który „będzie miał w sprawie zastosowanie”.

W ocenie Sądu Okręgowego powódka udowodniła wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Szkoda wyrządzona powódce wynika z niezgodnego z prawem wydania przez Naczelnika Urzędu Celnego w K. decyzji nr (...) z dnia 13 maja 2004 roku, będącej podstawą udzielenia R. P. (1), prowadzącemu działalność gospodarczą pod nazwą Wytwórnia (...) zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego w okresie od dnia 13 maja 2004 roku do dnia 12 maja 2007 roku. Gdyby bowiem nie niezgodna z prawem decyzja Naczelnika Urzędu Celnego w K., to R. P. (3) nie byłby zobowiązany do przedłożenia organowi podatkowemu gwarancji ubezpieczeniowej udzielonej mu przez (...) SA., stanowiącej zabezpieczenie akcyzowe składane w formie zabezpieczenia generalnego z uwagi na prowadzenie składu podatkowego, a poręczycielem, której to gwarancji była powodowa spółka. W dalszej kolejności powódka zobowiązała się na podstawie § 2 pkt 1 gwarancji ubezpieczeniowej do zaspokojenia wszelkich wierzytelności (...) SA powstałych w wyniku dokonania z tytułu gwarancji wpłat na rzecz Naczelnika Urzędu Celnego w K. wraz z powstałymi kosztami w terminie 7 dni roboczych, licząc od dnia dokonania zapłaty z gwarancji. Odpowiedzialność powodowej spółki wynikająca z powyższej gwarancji, która początkowo została ustalona na kwotę 600.000 zł, a następnie została podwyższona do kwoty 700.000 zł. Ponadto z faktem wydania decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. nr (...) z dnia 13 maja 2004 roku wiązać należy fakt powstania po stronie R. P. (1) zadłużenia podatkowego z tytułu prowadzenia składu podatkowego. „Gdyby bowiem nie wydanie zaskarżonej decyzji R. P. (1) nie mogłyby powstać jakiegokolwiek jego zobowiązania podatkowe w podatku akcyzowym, a to nie doprowadziłoby do powstania jego zadłużenia”.

Według dalszych wywodów Sądu Okręgowego nie wywiązanie się przez R. P. (1) na rzecz Urzędu Celnego ze zobowiązań w rezultacie spowodowało, że (...) SA, które udzieliło firmie (...) gwarancji ubezpieczeniowej stanowiącej zabezpieczenie akcyzowe, była zobowiązana do uregulowania powyższych należności. „Następnie zaś, na podstawie

§ 2 pkt gwarancji ubezpieczeniowej oraz aneksu z dnia 23 listopada 2005 roku mocą, którego odpowiedzialność powodowej spółki wynikająca z gwarancji została podwyższona do kwoty 700.000 zł, a który to aneks zawarto do umowy zlecenia z dnia 23 lipca 2004 roku w zakresie obsługi przedsiębiorców dokonujących obrotu wyrobami akcyzowymi zawartej między powódką a R. P. (1), (...) SA wezwało powodową spółkę do zapłaty kwoty 700.000 zł". „Z powołaniem na powyższe” podkreślił Sąd I instancji, że pomiędzy wydaniem decyzji niezgodnej z prawem a wyrządzoną powódce szkodą istnieje niewątpliwie adekwatny związek przyczynowy. Powódka w niniejszym procesie udowodniła, że gdyby nie doszło do wydania niezgodnej z prawem decyzji, to nie musiałaby dokonywać zapłaty na rzecz (...) SA z tytułu poręczenia za gwarancję ubezpieczeniową, której złożenie było konieczne w przypadku osoby prowadzącej skład podatkowy, a którego prowadzenie było uwarunkowane wydaniem zaskarżonej decyzji. W ocenie Sądu Okręgowego nie jest trafny również zarzut pozwanego jakoby fakt, iż decyzja nie była skierowana do powódki przekreślał adekwatność związku przyczynowego, bowiem R. P. (1) w wyniku uzyskania zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego był zobligowany do złożenia u pozwanego zabezpieczenia akcyzowego generalnego i takie zabezpieczenie złożył w formie gwarancji ubezpieczeniowej za którą poręczyła i ostatecznie pokryła ją powódka. Zauważył przy tym Sąd, iż ten związek dostrzeżony został również w postępowaniu administracyjnym, gdzie ostatecznie dopuszczono powódkę do postępowania jako stronę, uznając że ma ona status strony w rozumieniu przepisu art. 28 k.p.c. (powinno być K.p.a.) a tym samym interes prawny w uzyskaniu decyzji nadzorczej.

Według Sądu Okręgowego po stronie powódki nie istniała żadna dodatkowa możliwość poczynienia wiążących ustaleń dotyczących sytuacji finansowej R. P. (1), a w szczególności jego uprzedniej karalności za przestępstwa skarbowe. Powódka miała uzasadnione przepisami prawa przekonanie, iż R. P. (1) nie był karany za przestępstwa skarbowe i nie zalega z daninami publicznymi skoro był to warunek konieczny uzyskania przez niego zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego. Nie można więc było od powódki oczekiwać i wymagać aby ponownie sprawdzała te dane w sytuacji gdy były warunkiem uzyskania zezwolenia, a wymóg niekaralności za przestępstwa skarbowe nie ma charakteru czysto formalnego (jak np. podpis strony na wniosku), lecz ma zabezpieczać i gwarantować wywiązywanie się podmiotu uzyskującego zezwolenie z obowiązków podatkowych. Ustawodawca przyjął bowiem, że skoro podmiot ubiegający się o zezwolenie na prowadzenie składu podatkowego był karany za przestępstwa skarbowe, to gwarancji takiej nie daje.

Zdaniem Sądu I instancji „wbrew argumentacji pozwanego nie sposób przyjąć, że po stronie powódki nie powstała szkoda w wysokości 700.000 zł”. Fakt zapłaty tej kwoty przez powódkę na rzecz (...) SA nie był zresztą kwestionowany przez pozwanego. Pozwany twierdził jednak, że skoro powódka dysponuje tytułem wykonawczym w stosunku do R. P. (1) opiewającym na powyższą kwotę to nie poniosła szkody. Sąd Okręgowy nie podzielił tego stanowiska „albowiem sam tytuł wykonawczy nie jest papierem wartościowym przedstawiającym określoną wartość”. Pozwany zaś nie wykazał, iż powódka uzyskała jakiegokolwiek zaspokojenie swoich roszczeń bezpośrednio od R. P. (1). Zauważył też Sąd I instancji, że została ogłoszona upadłość likwidacyjna działalności gospodarczej R. P. (1), w ramach której zgłoszono należności publicznoprawne o wartości przewyższającej wartość majątku upadłego, co „wskazuje jednoznacznie, iż nawet potencjalne szanse powódki na zaspokojenie swoich roszczeń są iluzoryczne”.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy uznał, że po stronie powódki zaistniała szkoda w wysokości 700.000 zł oraz że zachodzi adekwatny związek przyczynowy pomiędzy tą szkodą a nieważną decyzją administracyjną i orzekł jak w pkt 1 sentencji wyroku.

O odsetkach za opóźnienie od należności głównej orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. podając, że roszczenie odszkodowawcze ma charakter roszczenia bezterminowego, a zatem jego wymagalność uzależniona jest od wystosowania wezwania do zapłaty przez wierzyciela. Według Sądu w niniejszej sprawie powódka wprawdzie wezwała Skarb Państwa do zapłaty kwoty dochodzonej pozwem pismem z dnia 9 listopada 2009 roku, jednakże uznać należy w okolicznościach tej sprawy, że „wezwanie to miało charakter przedwczesny”, albowiem stwierdzenie nieważności decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. decyzji nr (...) z dnia 13 maja 2004 roku, miało miejsce na mocy decyzji Dyrektora Izby Celnej w K. z dnia 12 czerwca 2014 roku nr (...) - (...) (...) - (...). Po wydaniu wskazanej decyzji nadzorczej powódka nie wzywała zaś pozwanego do zapłaty. Dlatego też Sąd uznał, że odsetki należy zasądzić od dnia następnego po dniu doręczenia pozwanemu odpisu pozwu tj. dnia 10 marca 2005 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku przy

uwzględnieniu, że od dnia 1 stycznia 2016 roku dotychczasowe odsetki ustawowe noszą nazwę odsetek ustawowych za opóźnienie.

Żądanie zasądzenia wydatkowanych przez powódkę kosztów obsługi prawnej Sąd oddalił bowiem w jego ocenie pomiędzy nieważnym rozstrzygnięciem administracyjnym stwierdzonym w decyzji Dyrektora Izby Celnej w K. z dnia 12 czerwca 2014 roku nr (...) - (...) (...) - (...), a poniesieniem przez powódkę kosztów w związku z reprezentowaniem jej w postępowaniach administracyjnych przez pełnomocnika nie zachodzi adekwatny związek przyczynowy, a nadto zasądzenie wyższych kosztów zastępstwa prawnego prowadziłoby do podważenia wyroków sądów administracyjnych, w których znajdowały się orzeczenia o kosztach postępowania, a w tym kosztach zastępstwa prawnego.

Oddalił Sąd również „dalej idące roszczenie odsetkowe” zgłoszone w pozwie bowiem wysokość odszkodowania dochodzonego w oparciu o art. 160 k.p.a. ogranicza się jedynie do szkody rzeczywiście poniesionej. Stąd też dokonywanie waloryzacji metodą odsetek ustawowych stanowiłoby nadmierne uprzywilejowanie po stronie poszkodowanego i w rezultacie doprowadziłoby do przekroczenia wartości należnego mu odszkodowania. Odsetki ustawowe nie powinny wraz z kwotą zasądzonych odszkodowania przewyższać wysokości wyrządzonej szkody.

O kosztach procesu orzekł Sąd na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając od pozwanego jako przegrującego na rzecz powódki kwotę 43.526 zł, na którą to kwotę składa się opłata od pozwu w wysokości 36.309 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego 17 zł oraz koszty zastępstwa procesowego w wysokości 7200 zł, stanowiące stawkę minimalną wynagrodzenia radcy prawnego, ustaloną w oparciu o przepis § 6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, a także opłata skarbową od pełnomocnictwa. W oparciu o przepis art. 98 § 3 k.p.c. uwzględnił Sąd w ramach wydatków powódki udział w sprawie jednego pełnomocnika.

Pozwany Skarb Państw zaskarżył wymieniony wyrok w zakresie pkt 1 oraz 3 i wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez oddalenie powództwa również w uwzględnionej części a także zmianę rozstrzygnięcia w zakresie kosztów procesu i obciążenie nimi powoda zgodnie z dyspozycją art. 98 i 99 k.p.c.

Wniósł także o zasądzenie od powoda na rzecz Skarbu Państwa Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kosztów zastępstwa w postępowaniu apelacyjnym ewentualnie wniósł o uchylenie orzeczenia w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Katowicach wraz z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie:

1. art. 442¹ § 1 k.c. poprzez jego niezastosowanie i nie uwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia powoda pomimo upływu dziesięcioletniego terminu od uprawomocnienia się decyzji, z której powód wywodzi szkodę do dnia wniesienia powództwa, mimo że decyzja nadzorcza wydana w sprawie na podstawie przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Ordynacja podatkowa została doręczona powodowi przed upływem terminu przedawnienia,
2. art. 361 k.c. polegające na niewłaściwym zastosowaniu poprzez uznanie, iż zakresem indemnizacji objęte są zobowiązania powoda dokonane w oparciu o umowy cywilnoprawne zawarte przez powoda dobrowolnie,
3. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 361 k.c. poprzez dowolne uznanie, że powód wykazał niewypłacalność dłużnika R. P. (1) i R. P. (2) oraz związek działania pozwanego z niewykonaniem zobowiązania wymienionych dłużników na rzecz powoda - wbrew treści dokumentów powołanych w sprawie, tj. notatki z przeglądu akt sprawy upadłościowej z dnia 1.10.2015r. z której nie wynika stan egzekucji wobec R. P. (2), natomiast zakres ewentualnego zaspokojenia powoda w postępowaniu upadłościowym wobec R. P. (1) jest nieustalony, przy czym skala wierzytelności kategorii I-III, w tym wierzytelności publicznoprawnych ujętych w tej samej kategorii co wierzytelność powoda, nie przekracza wyceny majątku upadłego,

4. art. 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 227 k.p.c. i art. 361 k.c. poprzez błędne uznanie, że kwestia wysokości poniesionej przez stronę powodową szkody z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej została wykazana zgodnie z zasadą dyferencyjną, a jej ocena nie wymagała wiadomości specjalnych i nie powinna być ustalona w oparciu o opinię biegłego – co skutkowało uwzględnieniem roszczenia powoda, podczas gdy strona powodowa wywodzi odpowiedzialność pozwanego w związku z realizowaną umową gospodarczą z dłużnikiem, w ramach której powód uzyskiwał określone przychody (korzyści) oraz ujął w kosztach poniesione wydatki z tytułu odpowiedzialności regresowej wobec gwaranta, zmniejszając co najmniej podstawę opodatkowania i wysokość podatku dochodowego, zatem Sąd – ze względu na brak powołanych dowodów, nie mógł samodzielnie ustalić wysokości szkody powoda,

5. art. 6 k.c. w zw. z art. 361 k.c. polegające na niewłaściwym zastosowaniu i przyjęciu że w sprawie powód wykazał adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą wynikającą z niewykonania przez R. P. (1) zobowiązania z umowy zlecenia z dnia 23 lipca 2004 roku, zmienionej aneksem z dnia 23 listopada 2005 roku, zawartej pomiędzy powodem i R. P. (1), a decyzją pozwanego z dnia 13 maja 2004r skierowaną do R. P. (1) w przedmiocie udzielenia wymienionemu zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Przede wszystkim zauważyć należy, że okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy były bezsporne między stronami i zostały prawidłowo ustalone przez Sąd Okręgowy. Ustaleń tych skarżący nie kwestionuje, a Sąd Apelacyjny podziela je i przyjmuje za własne.

Przystępując do oceny zasadności zrzutów apelacji w pierwszej kolejności należy zbadać trafność zgłoszonego przez pozwanego zarzutu przedawnienia roszczenia powódki.

Niewątpliwym jest, że swoje żądanie powódka wywodziła z art. 417⁽¹⁾ § 2 kc (w zw. z art. 260 Ordynacji podatkowej) z tej przyczyny, że decyzją z 12 czerwca 2014 r. Dyrektor Izby Celnej w K., w sprawie Nr 33 0000 – (...) stwierdził nieważność decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. Nr (...)z dnia 13 maja 2004 roku.

Zauważyć przy tym należy, że w wymienionej sprawie zastosowanie miały przepisy ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (j.t. Dz.U. 2012 poz. 749 ze zm.). Stąd też dla oceny zasadności wytoczonego przez powódkę powództwa mają zastosowanie, jako przepisy szczególne, przepisy wymienionej Ordynacji podatkowej, a nie - jak błędnie przyjął Sąd I instancji - przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego, w szczególności (uchylony) art. 160 kpc.

Podstawą stwierdzenia nieważności decyzji ostatecznej w postępowaniu podatkowym jest art. 247 Ordynacji i – jak wynika z powołanej wyżej decyzji Dyrektora Izby Celnej w K. – nieważność decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. z 13 maja 2004 roku stwierdzono na podstawie art. 247 § 1 pkt 3 Ordynacji.

Oczywistym jest, że w sytuacji gdy decyzja administracyjna dotknięta kwalifikowaną wadą prawną wyrządza szkodę, to – stosownie do art. 77 ust. 1 Konstytucji szkoda taka powinna być naprawiona.

Do dnia 31 grudnia 2006 roku przesłanki i zakres odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez wydanie decyzji podatkowych były unormowane w art. 260 i 261 Ordynacji podatkowej.

Ustawą z dnia 16 listopada 2006 roku o zmianie ustawy – Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 2006 r. Nr 217, poz. 1590) uchylono art. 261 Ordynacji oraz zmieniono art. 260, zgodnie z którym do odpowiedzialności odszkodowawczej stosuje się przepisy prawa cywilnego. Odesłanie do przepisów prawa cywilnego oznacza, że zastosowanie w sprawach odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną w postępowaniu podatkowym ma art. 417¹ § 2 kc, który uzależnia naprawienie szkody wyrządzonej przez wydanie ostatecznej decyzji od stwierdzenia, we właściwym postępowaniu, niezgodności tej decyzji z prawem. Właściwym postępowaniem, stwierdzającym niezgodność ostatecznej decyzji podatkowej, jest postępowanie o stwierdzenie jej nieważności na podstawie wspomnianego wyżej art. 247 Ordynacji. Dopiero wydanie w postępowaniu administracyjnym takiej

decyzji jest tym zdarzeniem prawnym, które – na podstawie art. 417¹ § 2 kc – pozwala na dochodzenie roszczeń odszkodowawczych i wszczęcie odpowiedniego postępowania.

W niniejszej sprawie niewątpliwym jest, że Dyrektor Izby Celnej w K. stwierdził nieważność decyzji Naczelnika Urzędu Celnego w K. z dnia 13 maja 2004 roku, decyzją z 12 czerwca 2014 roku. Powódka wniosła pozew o odszkodowanie w dniu 23 lutego 2015 roku, a więc przed upływem terminu przedawnienia z art. 444¹ § 1 kc.

Z powołanych przyczyn zgłoszony przez pozwanego w postępowaniu przed Sądem I instancji jak i w postępowaniu apelacyjnym zarzut przedawnienia roszczenia powódki okazał się bezzasadny.

Trafnie jednak zarzuca skarżący naruszenie przez Sąd I instancji art. 361 (w istocie 361 § 1 kc) przez przyjęcie, że w sprawie istnieje adekwatny związek przyczynowy pomiędzy szkodą w wysokości 700 000 zł a – jak to przyjął Sąd Okręgowy – nieważną decyzją administracyjną.

Jak wynika z twierdzeń powódki powstania szkody w wysokości 700 000 zł upatruje ona w wydaniu przez Naczelnika Urzędu Celnego w K. wadliwej decyzji z 13 maja 2004 roku o udzieleniu Wytwórni (...) zezwolenia na prowadzenie składu podatkowego.

Według powódki gdyby Naczelnik Urzędu Celnego w K. nie wydał wymienionej decyzji to powódka nie udzieliłaby poręczenia gwarancji ubezpieczeniowej wystawionej przez G. Polska, a ostatecznie nie byłaby zobowiązana do zapłaty 700 000 zł.

Wbrew jednak twierdzeniom powódki oraz stanowisku Sądu I instancji pomiędzy wydaniem wymienionej decyzji a szkodą, której doznała powódka wskutek zapłaty na rzecz G. Polska kwoty 700.000 zł z tytułu poręczenia brak jest adekwatnego związku przyczynowego.

W judykaturze i doktrynie powszechnie przyjmuje się, że przepis art. 361 k.c. należy uznać za odwołanie się do teorii adekwatnego związku przyczynowego, która odpowiedzialnością podmiotu obejmuje jedynie zwykłe (regularne) następstwa danej przyczyny, a ocena, czy skutek jest normalny, powinna być oparta na całokształcie okoliczności sprawy oraz wynikać z zasad doświadczenia życiowego i zasad wiedzy naukowej, specjalnej (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2004 r., II CK 249/04, LEX nr 284685).

Jak wynika z materiału zebranego w sprawie przyczyną wezwania gwaranta tj. (...) S.A. do zapłaty w ramach udzielonej gwarancji zobowiązania podatkowego podatnika tj. Wytwórni (...) było to, że podatnik nie uregulował wobec Izby Celnej zobowiązań podatkowych (por. wezwania z 19 i 29 grudnia 2005 r. – k. 107 i 108).

Niewątpliwym jest, że Towarzystwo (...) uiściło na rzecz Urzędu Celnego kwotę 700.000 zł oraz, że powódka uiściła na rzecz tego Towarzystwa, z tytułu poręczenia wymienioną kwotę.

Jak z powyższego wynika zapłata przez powódkę kwoty 700.000 zł na rzecz ubezpieczyciela była skutkiem niewywiązania się przez podatnika z obowiązku podatkowego i przyjętego przez powódkę w umowie zlecenia z 23 lipca 2004 roku, zmienionej aneksem z 23 listopada 2005 roku obowiązku złożenia zabezpieczenia finansowego wymaganego w związku z prowadzeniem przez R. P. (1) składu podatkowego (k. 190 – 194) - § 7 ust. 1 umowy zmieniony aneksem).

Wprawdzie R. P. (1) prowadził swoją działalność w oparciu o udzielone mu decyzją z 13 maja 2004 r. Naczelnika Urzędu Celnego pozwolenie na prowadzenie składu celnego, tym niemniej, w okolicznościach sprawy nie można przyjąć, by wydanie tej decyzji pozostawało w normalnym związku przyczynowym z nieuiszczeniem zobowiązań podatkowych przez podatnika, nawet jeżeli Naczelnik Urzędu Celnego przed wydaniem decyzji z 13 maja 2004 r. nie dokonał czynności sprawdzających czy ubiegający się o pozwolenie spełnia wymogi przewidziane w ustawie o podatku akcyzowym oraz rozporządzeniu Ministra Finansów.

Z materiału sprawy nie wynika też by nieuiszczenie przez R. P. (1) należnego podatku było skutkiem tego, że był on uprzednio karany za przestępstwo skarbowe.

W normalnym biegu rzeczy wydanie pozwolenia na prowadzenie (koncesjonowanej) działalności gospodarczej nie pozostaje w adekwatnym związku przyczynowym z niewywiązywaniem się z obowiązków (w tym podatkowych) związanych z prowadzeniem tej działalności.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego wydanie przez Naczelnika Urzędu Celnego decyzji o pozwoleniu na prowadzenie przez R. P. (1) składu podatkowego oraz Wytwórni (...) pozostaje w związku z niezapłaceniem podatku i dalszymi konsekwencjami w postaci obowiązku zapłaty należności z tytułu gwarancji lecz nie jest to związek adekwatny pomiędzy wydaniem tego pozwolenia a szkodą powódki.

Taki adekwatny, normalny związek zachodzi natomiast pomiędzy niewykonaniem przez podatnika obowiązków podatkowych a zobowiązaniem powódki z dnia 23 listopada 2005 roku (aneks) do złożenia zabezpieczenia finansowego, które to zobowiązanie stanowiło część umowy zlecenia zawartej pomiędzy powódką a R. P. (1).

Z powołanych przyczyn nie można aprobować stanowiska Sądu I instancji, że powódka wykazała wszystkie przesłanki odpowiedzialności odszkodowawczej pozwanego, w tym istnienie adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy wydaniem decyzji z 13 maja 2004 r. a szkodą w postaci zapłacenia kwoty 700 000 zł z tytułu poręczenia gwarancji ubezpieczeniowej.

W związku z ustaleniem, że taki związek nie istnieje nie można pozwanemu przypisać odpowiedzialności z art. 417¹ § 2 kc wskutek czego zaskarżony wyrok należało zmienić w punkcie 1 i powództwo oddalić (art. 386 § 1 kpc), a w sytuacji gdy powódka przegrała proces, to na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 kpc obowiązana jest zwrócić pozwanemu Skarbowi Państwa – Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa koszty procesu w postaci wynagrodzenia rady Prokuratorii w wysokości 7.200 zł. (§ 6 pkt 6 rozporz. M.S. z 28 września 2002 roku).

Powódka przegrała też sprawę w postępowaniu apelacyjnym w związku z czym obowiązana jest zwrócić Prokuratorii Generalnej koszty tego postępowania, które ograniczają się do uiszczenia należności z tytułu wynagrodzenia rady Prokuratorii za II instancję w kwocie 10.800 zł.

Z uwagi na ustalenie, że wskutek braku adekwatnego związku przyczynowego Skarb Państwa – Naczelnik Urzędu Celnego w K. nie ponosi odpowiedzialności za szkodę, której doznała powódka, zbędnym stało się rozważanie zasadności pozostałych zarzutów apelacji, w tym kwestii niewypłacalności dłużnika R. P. (1) oraz wysokości szkody, której doznała powódka.

Z powołanych przyczyn i w oparciu o wymienione przepisy orzeczono jak w sentencji.

SSO del. Grażyna Kardolińska	SSA Piotr Wójtowicz	SSA Mieczysław Brzdąk
------------------------------	---------------------	-----------------------